

Posudek vedoucí práce na bakalářskou práci sl. Markéty Grňové *Kavárenská kultura v současné Praze: na příkladu vybrané kavárny v centru Prahy*. Praha: FHS, 2022, 69 s.

Bakalářská práce sl. Markéty Grňové je věnována zajímavému a v posledních letech v rámci urbánní etnologie (antropologie) atraktivnímu tématu: jednomu z míst (Marc Augé) či míst setkávání v moderním a postmoderním městě. Jde o případovou studii, jež má sice jádro v etnologii (antropologii), ale zasahuje také do historie i sociologie. Pro svůj výzkum kavárenské kultury si autorka zvolila kavárnu v centru Prahy, v níž sama pracovala jako baristka. Studijní a pracovní povinnosti jí bohužel zabránily v tom, aby ho konfrontovala s výzkumem kavárny situované na malé město, nebo nacházející se v širším centru Prahy (je ovšem škoda, že kolegyně nevyužila ke komparaci alespoň již obhájenou práci Jana Křeliny *Fenomén kavárny v postmoderním velkoměstě s kavárenskou tradicí (na příkladu Prahy – Smíchova)*, FHS 2014, 115 s.).

Práce sl. Grňové má logickou strukturu a vhodně zvolenou metodiku. Autorka vyšla (terminologií antropologie) z etnografického terénního výzkumu a použila metody pozorování, rozhovorů a komparace. Vyrovnala se i s pozicí insidera, jakkoliv mohla ještě upozornit na možnosti jisté stylizace aktérů výzkumu (provozní a kolegů-baristů) v rozhovorech, vysvětlit podrobněji výběr náhodných hostů, s nimiž prováděla rozhovor, a přiložit přepsaných všech patnáct rozhovorů (nikoliv pouze vybraných čtyř); přesnější mohla být kolegyně i v časové dotaci rozhovorů a v objasnění aplikace synchronní komparace. Etická pravidla byla dodržena a je možné konstatovat, že teoreticko-metodologická část práce je relativně zdařilá. Jisté výhrady bych naopak měla v části věnované historii kaváren v českých zemích (a také v Bratislavě), kde autorka nevychází při hodnocení kavárenské kultury z různorodosti Prahy, Brna a Bratislavy, z jinakosti národnostního složení těchto měst, jejich sociální skladby, významnosti v rámci národních hnutí atd. Kompilace z odborné literatury se navíc bohužel nevěnuje fenoménu pražské kavárny Arco, kde se scházeli pražští židovští intelektuálové (viz např. vzpomínky Maxe Broda), kteří záměrně vytvářeli most mezi pražskou většinovou českou a menšinovou německou i německo- a českožidovskou společností. Obdobně by bylo třeba více zdůraznit sociální aspekty (kavárny byly především místem, kde se scházela středostavovská společnost). Současně pochybuji o tom, že by bohaté město Karlín mělo druhořadé kavárny (s. 12). Do vybraných kaváren (Metro) pak v meziválečném období chodili i komunisté (např. vzpomínky Bedřicha Rohana). Soumrak kaváren po první světové válce byl způsoben rovněž zvýznamněním sportu (s. 16), konkurencí barů, nikoliv pouze drahotou a konkurencí cukráren (ty ženy upřednostňovaly především z toho důvodu, že se v nich mohly objevit bez mužského

doprovodu a platit samy za sebe). Je také škoda, že autorka alespoň v několika větech nenastínila situaci v protektorátní Praze, kde existovaly kavárny árijské, židovské a tzv. smíšené. Pseudokavárna pak byla otevřena i v koncentračním táboře Terezín. V části věnované poválečnému vývoji kaváren bych pak zmínila i zákaz spropitného a po roce 1989 vliv mezinárodních řetězců rychlého občerstvení. V obecné rovině lze však konstatovat, že autorka načetla řadu studií věnovaných kavárně. Doplnit by bylo možné ještě číslo *Historica Pragensia* 4/2009 se studii Alfonse Adama, Evy Bendové, Šárky Kořínkové a dalších; případně připomenout výstavu *Pražské kavárny a jejich svět* v Muzeu hl. města Prahy (zmíněna je však následná publikace Evy Bendové). Autorka mohla rovněž prostudovat *Seznam pražských kaváren 1901-1939* a svůj výklad oživit i vzpomínkami návštěvníků legendárních kaváren (především sborník *Kavárna Union: sborník vzpomínek pamětníků*, Praha 1955).

Vlastní výzkum, tedy jádro práce, je naopak velmi zdařilý. Sl. Grňová se zaměřila propagaci a vzhled kavárny (na základě pozorování). Dále pak analyzovala denní rytmus kavárny, její nabídku nápojů a jídel, charakterizovala její vedoucí, personál a hosty, respektive jejich motivaci pracovat v kavárně či ji navštěvovat. Na základě pozorování a rozhovorů poukázala dále na jejich chování v tomto zařízení. Tento výzkum přesvědčivě ukázal posuny kavárenské kultury v případě této kavárny oproti zlatému věku a jeho dozvukům; pražská kavárna v centru ještě v období doznívajícího Rakouska-Uherska a první republiky by byla nepředstavitelná bez domácího a zahraničního tisku, stále přítomného pana kavárníka, jenž znal i telefonní čísla stálých hostů (a ti chodili do kavárny každý den, nikoliv jednou týdně), a noblesy nejen v chování personálu, ale i v oděvní kultuře, v samotném prostředí, ale i bez kouření apod. Podobně je jiné i prožívání kavárny, která již není druhým domovem hostů a ani jediným zájmem vedoucí kavárny. I dnes však kavárna slouží k setkání, rozhovorům (jakkoliv se zřejmě vytrácejí společensky naléhavá témata), pití kvalitní kávy, ke studiu.

Konstatovat je třeba i to, že velmi slušná je také formální stránka práce, i když se v ní přece jenom objevují chyby v interpunkci (vložené věty), občasné chyby ve shodě podmětu a přísudku a psaní velkých/malých písmen (české země se píšou s malým č).

Na závěr lze konstatovat, že kolegyně Grňová předložila zdařilou bakalářskou práci, kterou založila na vlastním terénním výzkumu a jeho správné interpretaci. Její případovou studii hodnotím jako ***velmi kvalitní velmi dobrou***.